

In 2007 werd in Japan een vondelingenluik geopend. FOTO AFP

Als de moeder het niet wil, dan

Barbara Muller strijdt al jaren voor een Babyhuis. In dat huis zou volgens haar een vondelingenluik moeten komen, ook al is dat hier verboden.

MARTE KAAAN

Zaterdag 21 januari 2012 wordt een baby achtergelaten bij het politiebureau in Groningen. Een jongetje met een Aziatisch uiterlijk, gewikkeld in een zwarte bontshawl. Een dag later vindt de politie de moeder, een tiental mensen had de vrouw met de baby gezien en de politie getipt. Het was opgevallen dat de baby hard huilde.

Een discussie die stevast oplaait na het vinden van een vondeling is de wenselijkheid van een vondelingenluik: een veilige plek waar ou-

ders in vertrouwen afstand kunnen doen van hun pasgeboren baby. In de ons omringende landen – Duitsland, België, maar ook Polen en Italië – bestaat dat soort luiken wel, maar in Nederland is het ‘verlaten van hulpbehoevenden’ bij wet verboden. Bedrijfskundige en schrijfster Barbara Muller maakt zich sinds 2011 hard voor zo’n vondelingenluik. „Een baby kan niet praten, maar wat zou hij kiezen als hij de keuze had tussen in een vijver gegooid worden of de mogelijkheid op te groeien zonder zijn biologische ouders te kennen?”

Muller vertelt dat onlangs in Zwitserland stemmen zijn opgegaan om nog een vondelingenluik – ‘babyklappe’ of ‘babyfenster’ – te openen. „Dat was naar aanleiding van twee zaken: een baby die op een vuilnisbelt gevonden was en die was overleden, en een baby die in een babyklappe bij een ziekenhuis was neergelegd en was blijven leven.” Sinds de opening van het vondelingenluik in het Zwitserse ziekenhuis in Einsiedeln is de sterfte onder afgestane baby’s afgenomen, weet Muller.

Waarom mag het niet in Nederland? In de discussie speelt een aantal juridische en levensbeschouwelijke dilemma’s. Drie onderwerpen komen steeds terug: het leven van het kind, de zorg voor de moeder en het recht van een kind zijn afkomst te kennen – het afstammingsrecht. In sommige landen gaat het leven

van het kind voor alles. In Nederland heeft het afstammingsrecht prioriteit, en de zorg voor de moeder omdat Nederland het *Verdrag inzake de rechten van het kind* (opgesteld door de Verenigde Naties) als leidraad neemt. Daarin staat dat een kind het recht heeft zijn afkomst te kennen. Probeert iemand de identiteit van een kind geheim te houden, dan vertegenwoordigt de Nederlandse Staat de rechten van het kind en gaat op zoek naar de moeder, de vader of andere familie. En omdat de overheid alleen maar de politie kan inschakelen wanneer er iets tegen de wet gebeurt, zou een legaal vondelingenluik als gevolg hebben dat er geen opsporingsdienst kan worden ingezet. Een belangrijk bezwaar tegen zo’n vondelingenluik is dus dat de overheid bang is haar internationale verplichtingen niet te kunnen nakomen.

Volgens Muller weegt het recht op leven, dat ook in het Verdrag staat, zwaarder dan het afstammingsrecht. Het recht op afstamming (zoals bepaald in het Valkenhof-arrest) is niet absoluut, en erkenning van het recht op afstamming hoeft het afstaan van een baby dus niet in de weg te staan, aldus Muller: „In onze raad van bestuur zit een vondeling, nu een gelukkig mens en succesvol ondernemer. Hij had dit leven niet willen missen.”

Omdat Muller een financier heeft gevonden, kan ze in 2013 de deuren van Het Babyhuis

openen. Niet alleen voor baby’s die anoniem worden afgestaan, maar ook voor ouders die vastlopen in de omgang met hun baby, het soms uit frustratie iets aandoen en daarom niet naar Bureau Jeugdzorg durven stappen. Ook baby’s van moeders die maanden in een ziekenhuis liggen vanwege een fysieke of mentale aandoening kunnen er terecht. Muller: „Een baby die te weinig aandacht krijgt, loopt binnen een maand al achter in de ontwikkeling.”

De gevallen van vondelingen en babydoding die in het nieuws komen, zijn het topje van de

Een baby die te weinig aandacht krijgt, loopt na een maand al achter in de ontwikkeling

ijsberg, zegt Muller, die bij de Raad voor de Kinderbescherming heeft gewerkt. „Er worden in Nederland per jaar zo’n 350.000 kinderen mishandeld. Die paar gevallen die aan het licht komen zijn toevalligheden, de rest blijft in het duister. Die groep hopen wij te bereiken.”

Een argument van tegenstanders van het vondelingenluik is dat het als een vorm van uitlokking kan worden gezien. Daarover zegt Mul-

PER JAAR ÉÉN VONDELING

- Sinds 2003 zijn er elf levende kinderen te vondeling gelegd. In 2003 is er een hausse geweest van vijf kinderen. De cijfers zijn afkomstig van de Raad voor de Kinderbescherming, die het houdt op één vondeling per jaar.

- Moeders die in problemen komen door hun zwangerschap kunnen contact opnemen met de stichting Fiom (073-612 88 21 of landelijk.bureau@fiom.nl) of met de telefonische hulplijn van stichting Siriz, 0900 - 202 10 88 of hulp@siriz.nl.

- De website <http://nidaa.nl>, een onafhankelijk kenniscentrum over anoniem afstand doen van een pasgeboren baby, geeft veel informatie over en voor mensen die te maken hebben met vondelingen(welzijn). Op de lijst van gevonden baby's blijkt dat er meer dode dan levende baby's worden gevonden.

ANONIEM AFSTAND DOEN

De drie belangrijkste redenen waarom afstand wordt gedaan van een kind zijn:

- Schaamte en angst voor represailles van de omgeving. (moord, uitstoting, verlaten).

- De moeder ziet geen kans haar kind op te voeden door emotioneel, financieel, maatschappelijk of verstandelijk onvermogen.

Ernst-Jan

Een butler voor reizigers

Je hebt van die apps waar je naar gaat leven: alles is een onderbreking in de *quality time* tussen jou en je app. Zoals *DrawSome*. Ik heb al een aantal vrienden verloren aan deze digitale variant op *Pictionary*. Er bestaat ook een ander soort: je opent deze app bijna nooit, maar als je 'm dan een keer nodig hebt, staat hij als een huis. Zoals *Shazam*, de liedjesraadservice. Of *PIN*, voor de dichtsbijzijnde pinautomaat. Nieuw in dat rijtje is de *OV Butler*, een app waarmee je gemakkelijk geld kunt terugvragen aan het openbaar vervoer als je bent vergeten uit te checken of een flinke vertraging had. Dat terugvragen is nogal een gedoe, waar in veel gevallen zelfs papieren formulieren (!) bij komen kijken. Dat moet gemakkelijker kunnen, dacht de *OV Butler*. Nu hoeft je alleen maar in te loggen met de gegevens van vervoerderssite ov-chipkaart.nl, een formuliertje in te vullen en op versturen klikken. *OV Butler* heeft een deal gesloten met een drukker, print daar de claim uit en verzendt het papiertje naar de vervoerder. Binnen anderhalve week zijn er al vijfhonderd claims doorge-

stuurd.

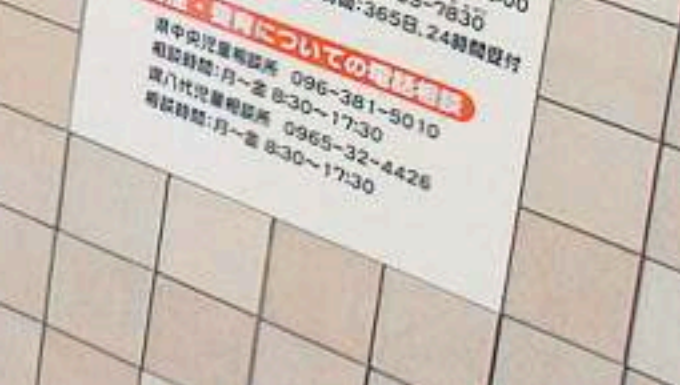
Geld terugvragen van het openbaar vervoer is nogal een gedoe

Voor reizigers is het nu veel gemakkelijker om aanspraak te maken op het geld waar zij recht op hebben. Voor de vervoerder is dat niet ideaal: grote kans dat er nu veel meer claims binnenkomen. Maakten zij daarom zelf nooit zo'n app?

Die vraag is in dit digitale tijdperk echter niet meer relevant. Als je als bedrijf de klant niet op z'n wenken bedient, komt er wel een nerd tussen die dat met handig programmeren oplost.

Sommige bedrijven ontgaat dat nog, maar de overheid heeft het al wél door. Zij organiseerde vanuit drie ministeries de wedstrijd 'Apps voor Nederland', waarbij ontwikkelaars op basis van overheidsdata nieuwe apps kunnen ontwikkelen. Minister Verhagen reikte eind januari de prijzen uit en beloofde bijvoorbeeld de app *10.000 scholen*. Daarmee kunnen ouders en jongeren op basis van een duidelijk overzicht een goede school kiezen. Die data stonden al online, maar zijn dankzij toponline ontwikkelaars nu veel gemakkelijker te raadplegen.

Vervoerders blijven intussen verrast worden. Vraag maar aan de NS. Lang voordat zij een reisplanner-app lanceerde, had een Delftse student in 2008 al duizenden reizigers gelukkig gemaakt met een zelfgebouwde variant op *ov.nl*. En pas echt verdienende die student en ook geld mee, de *Trein* app kon het

- Ook bestaat de mogelijkheid dat een kind niet gewenst is omdat het zwaar gehandicapt is of het gevolg is van verkrachting, incest of buitenechtelijke seks.

- In de meeste gevallen wordt de zwangerschap ontkend en zeggen vrouwen overvallen te zijn door de bevalling.

hoeft het niet

ler het volgende: „Het afstaan van je baby is een zware beslissing, een moeder die dat doet, is er slecht aan toe. En als ze tot dat besluit komt, is de kans groot dat het kind veiliger is bij ons.”

Volgens Kerstin van Tiggelen, initiator van het Nederlands Instituut voor de Documentatie van Anoniem Afstanddoen (N.I.D.AA.), een onafhankelijk kenniscentrum over het anoniem afstand doen van pasgeboren baby's, is een beter inzicht in de problemen die vooraf gaan aan een ongewenste zwangerschap van cruciaal belang. Van Tiggelen sprak met moeders die ervoor kozen hun baby te doden. Ze schetst de situatie waarin deze vrouwen, ook na jaren, verkeren. Ze zitten muurvast. Niet alleen moeten ze de emotionele gevolgen van hun daad verwerken, ze zijn ook bang voor de strafrechtelijk gevolgen. Bovendien stoppen de achterliggende problemen niet vanzelf. Meestal gaan de verkrachtingen door en als gevolg daarvan komen er nieuwe zwangerschappen.

Het N.I.D.AA. neemt geen standpunt in ten aanzien van een vondelingenluik. Van Tiggelen plaatst wel een relativerende kanttekening bij de strijd tussen de voor- en tegenstanders: voordeel is dat er misschien mensen zijn die gebruikmaken van zo'n luik die anders op een illegale manier afstand van hun kind hadden gedaan. Nadeel kan zijn dat er misschien mensen gebruik van maken die anders op een legale manier – via adoptie bijvoorbeeld – afstand van

hun kind hadden gedaan of het kind hadden gehouden.

Volgens Van Tiggelen is het daarom belangrijk de vrouwen die in deze situatie verzeild dreigen te raken in een eerder stadium te helpen. De meesten kennen niet alle mogelijkheden. Zo bestaat er de mogelijkheid om te bevalen met geheimhouding. Er wordt geregistreerd wie de moeder is en het kind wordt meteen afgestaan. Later kan het kind alleen via tussenkomst van de rechterlijke macht contact zoeken met de moeder.

Muller zegt dat ze bij Het Babyhuis zullen proberen het burgerservicenummer van de moeder te registreren zodat het kind wanneer het achttien is eventueel contact met de moeder kan zoeken. Maar als een moeder het niet wil, hoeft het niet, benadrukt ze.

De Raad voor de Kinderbescherming heeft laten weten stappen te overwegen wanneer de eerste baby naar Het Babyhuis wordt gebracht. De Belgische Raad zei hetzelfde toen daar een vondelingenluik werd geopend, maar toen de eerste baby kwam, zijn ze gaan samenwerken. Muller: „Zo'n samenwerking zou ik ook heel graag willen. Er zijn al verschillende andere zorginstellingen die hebben aangegeven met ons in zee te willen. En nee, ik ben niet bang om te worden aangeklaagd. Wie gaat er nu over tot vervolging wanneer je kinderen redt?”

2,39 euro (inmiddels 79 cent). De OV Butler-app is nog gratis, maar de programmeurs hopen geld te verdienen aan de data die ze verzamelen. Zo kunnen ze over een paar maanden precies aan vervoerders vertellen op welke punten reizigers vaak vergeten uit te checken. Tegen een vergoeding, uiteraard.

ERNST-JAN PFAUTH

Denkbeeld

Het citaat van deze week is van schrijver, columnist en slavist Karel van het Reve (1921-1999): 'Je kunt pas zien wat iemand waard is als hij een tijdje is weggeweest'. De foto is van Mink O'Leary White uit Den Bosch.

▶ Heb je een foto bij dit citaat? Mail je foto met naam en woonplaats naar klik@nrc.nl onder vermelding van 'denkbeeld Van het Reve'

ik@nrc.nl

Tijdens het koken komen we erachter dat we de tomaten en kaas niet hebben.

De supermarkt is dichtbij, dus besluit ik om heen en weer te rennen. Ik pak de ingrediënten en ga snel naar de kassa's. Er is er één helemaal leeg en daar leg ik de spullen neer.

„Sorry meneer, maar ik ga sluiten.” „Maar je bordje met 'deze kassa gaat sluiten' staat niet omhoog”, antwoord ik. Het meisje weet even niet

wat ze moet antwoorden, dus ik vervolg: „Weet je wat? Ik zet je bordje wel even omhoog en dan kun jij mij helpen.” Ze glimlacht en zegt: „Dat is dan 2 euro 55.”

PETER JELLEMA

▶ Ook een ikje maken? Stuur maximaal 120 woorden naar ik@nrc.nl